

ХРОНІКА ПОДІЙ

«ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ І КЛІНІЧНОЇ ЕНДОКРИНОЛОГІЇ» (Науково-практична конференція з міжнародною участю «Чотирнадцяті Данилевські читання»)

2–3 березня 2015 року, м. Харків)

2–3 березня 2015 року згідно з державним Реєстром з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій на 2015 рік (п. 1, с. 18) ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України» (ДУ «ІПЕП ім. В. Я. Данилевського НАМНУ»), Харківською медичною академією післядипломної освіти МОЗ України (ХМАПО) та Харківським національним медичним університетом МОЗ України (ХНМУ) проведено науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Досягнення та перспективи експериментальної і клінічної ендокринології» (Чотирнадцяті Данилевські читання).

У роботі конференції взяли участь 385 осіб — представників 10-ти областей України, м. Києва, Азербайджану, Грузії, Лівану.

Склад доповідачів включав представників наукових та науково-педагогічних закладів Харкова (ДУ «ІПЕП ім. В. Я. Данилевського НАМНУ», ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», ДУ «Інститут терапії ім. Л. Т. Малої НАМН України», ХМАПО, ХНМУ); Києва (ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України», Національна медична академія післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика, ТОВ НПП «Укроргсинтез» (Enamine/Vienta)); Дніпропетровської державної медичної академії МОЗ України, Запорізького державного ме-

дичного університету; Буковинського державного медичного університету (Чернівці); ПОВ «DIAВЕТ» (Баку, Азербайджан).

Із привітанням до учасників конференції звернулись директор ДУ «ІПЕП ім. В. Я. Данилевського НАМН України» проф. Ю. І. Караченцев, проректор з наукової роботи ХНМУ проф. В. В. М'ясоєдов, заступник директора Департаменту охорони здоров'я Харківської облдержадміністрації Г. В. Бондарчук, директор Департаменту охорони здоров'я Харківської міськради Ю. В. Сороколат. В їхніх виступах було відзначено важливість регулярного ознайомлення як науковців, так і представників практичної медицини, сфера інтересів яких включає проблеми ендокринології, з новітніми досягненнями фундаментальної і прикладної ендокринології, а також їх участі у висвітленні найбільш актуальних питань, які потребують першочергового вирішення.

Провідна доповідь чотирнадцятих Данилевських читань була присвячена деяким гормональним механізмам прискореного старіння на тлі гіпопінеалізму. Вона була представлена д.б.н. Л. О. Бондаренко, зав. лабораторією хроноендокринології. У лекції узагальнено результати досліджень щодо хронобіологічних особливостей динаміки змін функціонування ендокринних залоз і регуляторних центрів за тривалого нелікованого гіпопінеалізму. Дано оцінку вне-

ску кожної з них у процес прискороного старіння та передчасної смерті.

Програму конференції склали 61 доповідь (36 усних та 25 постерних), у т. ч. 27 — з проблем діабетології, 15 — репродуктології, 12 — з іншої ендокринної патології, 4 — стосовно нових технологій у створенні лікарських засобів, у т. ч. для лікування хворих з ендокринною патологією, які були обговорені у межах наукового симпозиуму.

За проблемою діабетології представлено концепцію ефективного та безпечного управління цукрового діабету (ЦД) 2 типу, яке враховує контроль вуглеводного обміну і профілактику прогресування діабетичних ускладнень. Було підкреслено, що необхідність інтенсифікації антидіабетичної терапії підвищує ризик розвитку гіпоглікемії. Проаналізовано такий ризик на тлі використання різних цукрознижувальних схем лікування з урахуванням результатів дослідження Accord. Було продемонстровано, що наявність хронічної хвороби нирок підвищує ризик гіпоглікемії, оцінено результативність традиційних варіантів гіпоглікозуючої терапії за різних стадій хронічної хвороби нирок. Водночас, підкреслено, що порушення функції печінки майже в 70–100% хворих на ЦД 2 типу потребує її регулярного моніторингу у всіх пацієнтів.

Виходячи з того, що патогенез ЦД 2 типу на даному етапі розглядається як прогресування інсулінсекреторної недостатності на тлі інсулінорезистентності, підкреслено, що саме на ці ланки повинна бути спрямована антидіабетична терапія. Водночас, було звернуто увагу на те, що дуже важливо по можливості уникати поліпрагмазії, бо це може порушити прихильність хворого до регулярного лікування. У вирішенні такої проблеми допомагає використання фіксованих комбінацій медикаментозних засобів, і в цьому плані охарактеризовано препарат Амарил МСП — фіксовану комбінацію глімепіриду та метформіну повільного вивільнення. Метформін визнано ADA та EASD як базовий препарат цукрознижуючої терапії, який володіє цілим спектром позитивної дії. Але існують деякі обмеження в його використанні, на які також було акцентовано

увагу. Зокрема, було представлено тактику прийому метформіну при різній швидкості клубочкової фільтрації.

Було представлено новий клас антидіабетичних препаратів, мішенню для яких є натрій-залежні ко-транспортери глюкози.

На прикладі представника нового класу антидіабетичних препаратів, мішенню для яких є натрій-залежні ко-транспортери глюкози, препарату Форксига показано, що такий механізм дії забезпечує виведення надлишку глюкози і в результаті знижує глікозильований гемоглобін, індекс маси тіла, рівень артеріального тиску. Було підкреслено інсулінонезалежний принцип дії препарату.

За програмою конференції значну увагу було приділено проблемі високого кардіоваскулярного ризику, у т. ч. у хворих на ЦД 2 типу на тлі нормальної маси тіла, та конкретизовано особливості такого ризику, запропоновано шляхи корекції.

На конференції відзначено, що останнім часом набирає актуальності проблема коморбідності ЦД із артеріальною гіпертензією, кардіосклерозом, у т. ч. постінфарктним, з ожирінням. Було представлено структуру патології, асоційованої з ЦД 2 типу, охарактеризовано сучасні можливості антиатеросклеротичної терапії у хворих на ЦД 2 типу.

Виходячи з актуальності проблеми первинної профілактики ЦД, існує необхідність у встановленні причинно-наслідкових особливостей етіологічної структури, провокуючих чинників у формуванні ЦД. До програми конференції було включено доповідь щодо особливостей етіоструктури ЦД 1 типу.

Було оцінено ефективність різних підходів до терапії діабетичних ускладнень, які враховують нові дані щодо механізмів їх формування та прогресування. Низка таких доповідей торкалась діабетичної нейропатії, неалкогольної жирової хвороби печінки, діабетичної нефропатії (хронічного захворювання нирок), ретинопатії, формування ліпогіпертрофій та їх наслідків у пацієнтів із ЦД 1 типу.

За проблемою репродуктології були представлені експериментальні досліджен-

ня репродуктивної функції самців щурів. Конкретизовано зміни сперматогенної функції внаслідок локальної гіпертермії сім'яників та передміхурової залози, а також доведено ефективність тіазолініламіну камфорої кислоти щодо корекції порушень репродуктивної функції.

Досліджена ендокринна функція ішемізованих оваріальних гетеротрансплантатів. Доведено, що при комбінованій дії пасивного паління та зниження харчування під час вагітності самиць у щурят обох статей має місце затримка сомато-статевого розвитку, а при фітоестрогенізації самиць-матерів у період молочного вигодовування у щурів-самців по досягненні дорослого віку спостерігаються порушення білкового обміну. Водночас, застосування фітоестрогенів (екстракту хмелю) у самиць щурів із гіпоестрогенією сприяє зменшенню ступеня інсулінорезистентності, інтолерантності до глюкози, вісцерального ожиріння, гіпертригліцеридемії, оксидативного стресу та ендотеліальної дисфункції.

Розроблено склад та технологію виготовлення 0,5% м'якої лікарської форми нового спермомодулятора катіазіну: сформульовано особливості технологічного процесу та визначено критичні точки кожної стадії, що може бути враховано в умовах дослідно-промислового виробництва.

Встановлено підвищену частоту хромосомних аберацій у лімфоцитах периферійної крові дівчат-підлітків із різними варіантами вторинної аменореї; конкретизовано зміни гормонального статусу у дівчат-підлітків із ремітуючими матковими кровотечами, встановлено патогенетичні аспекти їх формування в різні терміни від менархе.

Не виявлено зв'язку між рівнем гомоцистеїну та статевими гормонами у жінок із синдромом полікістозних яєчників (СПКЯ), водночас встановлено підвищення його рівня в крові у чоловіків з ідіопатичними патосперміями.

Доведено, що використання амінокислоти таурину при проведенні програми ЕКЗ у жінок із СПКЯ сприяє підвищенню рівня естрадіолу, поліпшенню якості ооцитів та ембріонів і значно збільшує ефективність ЕКЗ.

Встановлено, що при хронічному гестаційному пієлонефриті у вагітних знижується вміст прогестерону та холестерину в гомогенаті плацентарної тканини, максимально в стадії загострення. Натомість, у періоді ремісії компенсаторно об'єм плаценти збільшується.

Визначено, що в жінок постменопаузального періоду рівень прогестерону корелює з деякими компонентами ліпідного комплексу, індексом міокардіального ушкодження та функцією ендотелія. Доведено, що поєднане використання замісної гормональної терапії та статинів у постменопаузі за умов кардіоваскулярного ризику забезпечує більш виражений вплив на ліпідний профіль. Обговорено сучасні підходи до лікування артеріальної гіпертензії у жінок із клімактеричним синдромом.

Вже традиційно — вагоме місце у програмі займала проблема ожиріння. Було розглянуто обтяжуючу роль ожиріння в перебігу гіпертонічної хвороби, стенокардії, інфаркту міокарда та постінфарктного кардіосклерозу, бронхіальної астми, остеоартрозу, ренальної дисфункції. Розглянуто деякі механізми негативного впливу ожиріння, у т. ч. із залученням імунологічних факторів (цитокінів та адипоцитокінів), на порушення вуглеводного та ліпідного обмінів, активації факторів запалення, ремоделювання міокарда з розвитком ендотеліальної дисфункції, формування гіпертрофії лівого шлуночка, судинних функціональних порушень (швидкісні показники кровоплину), порушень у ренін-ангіотензин-альдостероновій системі, у виснаженні антиатерогенних властивостей адипонектину та потенціюванні метаболічних процесів вісфатином, активації оксидативного стресу.

Програмою конференції було заплановано проведення наукового симпозіуму «Нові технології у створенні лікарських засобів».

У межах симпозіуму представлено серію робіт, які присвячені сучасним методам пошуку потенційних антидіабетичних лікарських засобів із застосуванням як комп'ютерних технологій молекулярного докінгу, так і високопродуктивного мішень-орієнтованого фармакологічного скринінгу *in vitro* з оптимізацією їх властивостей. Використа-

ння методів комп'ютерного моделювання та віртуального скринінгу з кількісною оцінкою енергії взаємодії молекула-мішень дозволяє передбачити активність сполуки до стадії синтезу, а застосування молекулярних високоефективних методів скринінгу великих бібліотек хімічних сполук на ранній доклінічній фазі досліджень допомагає виявити з високою ймовірністю нові ефективні кандидати у лікарські засоби з необхідною передбаченою активністю та механізмом дії.

Було відзначено, що на тепер в Україні потрібна технологічна база для проведення таких досліджень на світовому рівні, що може служити платформою для інтегрованих національних програм з іноваційної розробки нових лікарських засобів. У зв'язку з цим доцільно наголосити, що в ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України» тривають експериментальні дослідження щодо оцінки ефективності потенційних лікарських засобів, відібраних шляхом молекулярного докінгу (інгібітори 11-бета-гідроксистероїддегідрогенази-1) та високо-ефективного фармакологічного скринінгу (активатори сіртуїна-1).

Учасники конференції мали можливість ознайомитись із виставкою фармацевтичних фірм.

За матеріалами конференції видано збірник тез.

Завершилась конференція підведенням підсумків роботи, прийняттям резолюції та врученням дипломів та грошових премій від ФК «Здоров'я» авторам кращих наукових робіт.

Першу премію та медаль лауреата 14 Данилевських читань присудили к.б.н. Красовій Н.С. та співавт. (Харків) за доповідь «Вплив активатора сіртуїна-1 на функціонально-метаболичні показники щурів з експериментальним цукровим діабетом 2 типу».

Другу премію присудили д.мед.н. Колесніковій О.В. (Харків) за доповідь «Неалкогольна жирова хвороба печінки та цукровий діабет: останні рекомендації, існуюча практика».

Третю премію присудили к.мед.н. Косовцовій Г.В. та співавт. (Харків) за доповідь «Вплив метформіну на ліпідний профіль у дітей при ожирінні».

Премії за постерні доповіді отримали акад. О.М. Біловол та співавт. (Харків) «Взаємозв'язки структурно-функціонального стану серця і судин із рівнями прозапальних цитокінів при гіпертонічній хворобі та цукровому діабеті 2 типу» та проф. О. О. Хижняк та співавт. (Харків) «Стан клітинної ланки імунітету у хворих на цукровий діабет 1 типу в залежності від тривалості та варіанту перебігу захворювання».

Заст. директора ДУ ШЕП
з науково-організаційної роботи
к.мед.н., доцент **О. В. Козаков**,

Ст. наук. співроб.
к.мед.н. **І. М. Ільїна**